

ابتکار برین برای توسعه

Baren Initiative for Development (BID)

« شستشوی مغزی و حذف : مسیر سرنوشت افغانستان در حاکمیت طالبان » گزارش

مقدمه:

روز شنبه ۲۱ فبروری ۲۰۲۶، ابتکار برین برای توسعه و بیناری با عنوان « شستشوی مغزی و حذف : مسیر سرنوشت افغانستان در حاکمیت طالبان » برگزار کرد. کارشناسان به بررسی تحولات سیاسی، امنیتی و اجتماعی افغانستان پس از سال ۲۰۲۱ و شرایط فعلی پرداختند. تمرکز اصلی بحث بر سیاست های تعددی طالبان در بازتعریف ساختار جامعه، حذف سیستماتیک زنان و پیامد های گسترده این اقدامات بر امنیت ملی و منطقه ای بود.

در این وبینار، کارشناسان تبیین کردند که حذف سیستماتیک زنان و تبدیل نظام آموزشی به بستری برای ترویج افراط گرایی، نه یک پیامد جانبی، بلکه هسته مرکزی استراتژی طالبان برای تثبیت قدرت است. این نشست هشدار داد که رادیکالیزه کردن نسل جوان افغانستان در کنار فقر روز افزون، افغانستان را به کانون تهدیدات فرامرزی تبدیل کرده و نادیده گرفتن این آپارتاید جنسیتی توسط جامعه جهانی، پیامد های امنیتی جبران ناپذیری برای ثبات کل منطقه در پی خواهد داشت.

جزئیات برنامه:

این برنامه در قالب یک وبینار تخصصی توسط نهاد ابتکار برین برای توسعه برگزار شد و به بررسی ابعاد عمیق بحران افغانستان تحت حاکمیت طالبان پرداخته شد.

- ❖ **هدف اصلی :** ارتقای سطح گفتمان راهبردی، تحلیل پیامد های میان مدت و بلند مدت امنیتی، سیاسی و اجتماعی، حذف زنان از جامعه همچنان پیامد بستر افراط گرایی و ارائه راهکار های عملی برای حمایت از حقوق بنیادین زنان و دختران افغان در شرایط انسداد سیاسی کنونی.
- ❖ **محوریت بحث :** تبیین پیوند میان مسایل امنیتی، سیاسی و اجتماعی، حذف زنان و رشد افراط گرایی، و بررسی چگونگی بازگرداندن صدا به جامعه مدنی و سیاسی افغانستان در فضای پس از ۲۰۲۱.

سخنرانان و میزبان:

- ❖ **احمد ضیا سراج :** رئیس پیشین امنیت ملی جمهوری اسلامی افغانستان.
- ❖ **پروفیسور مایکل سمپل :** استاد دانشگاه کویبنز بلفاست، نماینده سابق سازمان ملل و اتحادیه اروپا برای افغانستان.
- ❖ **زلمی نشاط :** بنیانگذار و رییس اجرایی بنیاد جهانی موزاییک
- ❖ **نازیلا جمشیدی :** متخصص سیاست، برابری جنسیتی و حقوق بشر، گرداننده.

تحلیل محتوای سخنرانان:

در این بخش، کارشناسان به کالبدشکافی سیاست های طالبان و پیامدهای آن از سه منظر امنیتی، سیاسی و جامعه شناختی پرداختند:

➤ احمد ضیا سراج :

❖ بحران آموزشی و ابزارسازی از مدارس دینی:

- حذف سیستماتیک: بیش از 3 میلیون دختر از آموزش محروم شده اند که این نه تنها یک فاجعه انسانی، بلکه یک فاجعه ملی با خسارات میلیاردری به پتانسیل اقتصادی کشور است.
- تغییر ساختار آموزشی: در حالی که دختران حذف شده اند، پسران در سیستمی غرق شده اند که تحت سلطه تلقینات ایدئولوژیک است و دروس ساینس، هنر و تفکر انتقادی با دیدگاه های افراطی جایگزین شده اند.
- پتانسیل افراط گرایی: گسترش بی سابقه مدارس تحت حمایت طالبان (با تخمین حضور 2 تا 3 میلیون دانش آموز) به عنوان بزرگترین پایپلاین سربازگیری برای گروه های افراطی در دهه های اخیر توصیف شد.

❖ تهدیدات امنیتی و ثبات منطقه ای:

- بمب ساعتی: احمد ضیا سراج هشدار داد که رادیکالیزه شدن نسل جوان در کنار فقر شدید و فقدان فرصت های شغلی، افغانستان را به یک "بمب ساعتی" تبدیل کرده است که می تواند هر لحظه منفجر شود.
- حضور گروه های تروریستی: حضور گروه هایی با جاه طلبی های جهانی مانند القاعده، تحریک طالبان پاکستان و دیگر گروه های تروریستی در خاک افغانستان که با مصونیت فعالیت می کنند، تهدیدی مستقیم برای کشورهای همسایه و جهان است.
- اقتصاد نامشروع: گروه های تروریستی اکنون از طریق جرایم فرامرزی و بهره برداری از منابع طبیعی افغانستان، ثروتمندتر از هر زمان دیگری هستند.

❖ زلمی نشاط: جنگ علیه هویت و زبان

- این پژوهشگر به ابعاد فرهنگی و زبانی سرکوب تحت حاکمیت طالبان اشاره نمود:
- کنترل قوه ی تخیل: وی استدلال کرد که طالبان با محدود کردن زبان (به ویژه زبان فارسی) و تغییر محتوای آموزشی، در واقع در پی کنترل "قوه تخیل" و آرزوهای مردم افغانستان هستند تا هرگونه امکان تصور آینده ای متفاوت را از بین ببرند.
- فرسایش سرمایه انسانی: تأکید شد که حذف زنان و نخبگان از بدنه جامعه، منجر به یک سقوط فرهنگی و تخصصی بی سابقه شده است که جبران آن دهه ها زمان خواهد برد.

❖ نازیلا جمشیدی: آپارتاید جنسیتی و مسئولیت جهانی

- گرداننده نشست بر ابعاد حقوق بشری و لزوم کنشگری بین المللی تمرکز داشت:

ابتکار برین برای توسعه

Bareen Initiative for Development (BID)

- پیوند امنیت و آموزش : وی تأکید کرد که محرومیت دختران از آموزش تنها یک مسئله حقوق بشری نیست، بلکه یک "مسئله امنیتی" است؛ زیرا جامعه ای که نیمی از آن حذف شود و نیمی دیگر تحت شستشوی مغزی قرار گیرد، صادرکننده بی ثباتی خواهد بود.
- ضرورت انسجام : جمشیدی بر لزوم یکپارچگی جامعه جهانی و دیاسپورای افغانستان برای مقابله با آپارتاید جنسیتی و حمایت از مقاومت های مدنی داخلی تأکید ورزید.

❖ پروفیسور مایکل سمپل: مشروعیت بخشی و استراتژی فریب

- نماینده پیشین سازمان ملل و اتحادیه اروپا به واکاوی نحوه تعامل طالبان با جهان پرداخت:
- استراتژی فریب: مایکل سمپل معتقد است طالبان در استفاده از ابزارهای دیپلماتیک برای مشروعیت بخشی و ارائه تصویری اصلاح شده از خود (مانند یک افسانه) بسیار موفق عمل کرده اند تا زمینه خروج نیروهای خارجی را فراهم کنند.
- عدم وابستگی مالی : طالبان با مدیریت منابع داخلی و مالیه عمومی، خود را از کمک های بودجه ای خارجی بی نیاز کرده اند که این امر اهرم فشار بین المللی بر آن ها را کاهش داده است.

نتیجه گیری

شرکت کنندگان در نشست تأکید کردند که وضعیت کنونی افغانستان تنها یک بحران داخلی یا مربوط به حقوق زنان نیست، بلکه مسئله ای مرتبط با امنیت ملی و امنیت منطقوی و جهانی است. نادیده گرفتن واقعیت های روی زمین و فقدان یک استراتژی منطقه ای و جهانی واحد، تنها به نفع طالبان تمام شده و پیامد های ناگواری برای ثبات بلند مدت منطقه و جهان خواهد داشت.